

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ А.Є. ЗАЙКЕВИЧА

Ткаченко С.С.

**Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків**

З моменту створення та перших років діяльності Харківського університету велика увага приділялася розповсюдженню передових знань у галузі сільського господарства. Згідно Статуту 1804 р. була створена кафедра сільського господарства, що приєднувалася до кафедри мінералогії, де було запроваджено чимала кількість спеціалізованих дисциплін. Довгий час кафедра залишалася вакантною. У перші роки працювали проф. К.К. Нельдхен, І.І. Сухомлінов, М.А. Байков. З 1846 р. проф. В.А. Кочетов почав читати курс землеробства, лісівництва, скотарства і фізіології рослин.

Важлива роль в організації науково-педагогічної діяльності кафедри належить А.Є. Зайкевичу (1842-1931), який вважається одним з засновників наукової діяльності сільського господарства й університетської агрономії. На момент своєї роботи в університеті, він вступив до товариства природодослідників, яке вважають одним з найстаріших громадсько-просвітніх об'єднань. Його вчителем був відомий вчений Л. С. Ценковський. Після захисту магістерської дисертації «Фізіологічні дослідження над диханням корінь» (1877) і отримання звання магістра сільського господарства у 1877 р. А. Зайкевич був затверджений приват-доцентом і отримав призначення на посаду завідуючого кафедрою агрономії ХУ. З того часу науковець стає активним пропагандистом дослідної справи.

Завдяки вченому почала своє існування агрономічна лабораторія, в якій було проведено чимало аналізів і дослідів для дослідницького поля при Харківському університеті (дослідження по фізіології живлення рослин). У 1889 р. були розроблені методи та способи застосування фосфорних добрив під цукровій і кормовий буряк. За час роботи на посаді завідувача А.Є. Зайкевич рішуче та активно відстоював викладання агрономічної науки в університетах, протистояв спробам закрити кафедру у цьому навчальному закладі. Поряд із А.Є. Зайкевичем працювали його вихованці П.І. Чефранов, В.К. Зуземіль, П.І. Щукін, Н.В. Лясковський та ін.. Науковець один із перших в Україні, хто розпочав працювати у напрямку селекції та насінництва кормового буряку, що сприяло розв'язанню кормового питання і питань забезпечення сільських господарств власним насінням, тим самим вирішуючи деякі важливі економічні питання країни. Робота з вивчення кормового буряка сприяла розповсюдженню даної культури по всій лісостеповій зоні України. Досить плідною була його діяльність протягом 1910-1911 рр. на Харківській селекційній станції, де ним було проведено значне сортовипробування багатьох сільськогосподарських культур, розроблений метод випробування зразків різних сортів цукрового та кормового буряка. Завдяки своїм роботам у напрямку селекції та агротехніки бобових культур, особливо виведенням відомого сорту люцерни, яка названа на його честь – «Зайкевич», вчений набув визнання і слави в історії вітчизняної агрономії.